

4

Afscheid van de leden Faber-van de Klashorst en Van Dijk

Voorzitter: Bruijn

Afscheid van de leden Faber-van de Klashorst en Van Dijk

Aan de orde is **het afscheid van de oud-Eerste Kamerleden Faber-van de Klashorst (PVV) en Van Dijk (SGP)**.

De voorzitter:

Collega's. Wij nemen vandaag afscheid van de heer Van Dijk en mevrouw Faber-van de Klashorst, omdat zij tot lid zijn gekozen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. We plachten te spreken over "de overkant", maar dat heeft op dit moment een meer figuurlijke betekenis.

Lidmaatschap van beide Kamers tegelijkertijd is niet toegestaan op grond van artikel 57 van de Grondwet. Beide leden hebben om die reden hun ontslag ingediend als lid van deze Kamer — dat was de keuze — en zijn inmiddels geïnstalleerd als lid van de Tweede Kamer.

Meneer Van Dijk.

Als wij u het spreekgestoelte zagen bestijgen, konden we erop rekenen dat u met een raak citaat of met een nog treffender oneliner uw bijdrage zou openen. Dat was eigenlijk steevast het geval. Een enkele keer sloot u juist af met een opvallende uitspraak. Zo eindigde uw stemverklaring bij een motie tegen stierenvechten in het Spaans met "Olé!"

(Hilariteit)

De voorzitter:

Wij kunnen ons dat allemaal nog herinneren. En u citeerde tijdens de afgelopen Algemene Europese Beschouwingen zowel Erik of het klein insectenboek van Godfried Bomans als Leonardo da Vinci.

Als lid van een kleine fractie was u uiteraard woordvoerder op veel onderwerpen, maar uw inbrengen op de terreinen justitie en veiligheid sprongen er wel uit. In het debat over de staat van de rechtsstaat sprak u over het belang van het christendom én over de scheiding van kerk en staat. U toonde zich een inhoudelijk sterk en vasthoudend Kamerlid, standvastig in uw mening, maar altijd met een open oog voor de argumenten van de ander. En met humor. U gebruikte onderkoelde humor overigens altijd ter ondersteuning en nooit ter ondermijning van uw standpunten; dat komt namelijk ook voor. Dat zou contraproductief werken. Het was uw retorische kracht om ernst en luim te combineren in debatten over zaken die voor u en uw partij van fundamentele waarde zijn.

In 2018 vierde de SGP dat zij 100 jaar eerder was opgericht. U refereerde daaraan toen u sprak in een debat over een initiatiefwetsvoorstel van uw partijgenoot Kees van der Staaij. Dat voorstel was namelijk op weg om een van de langstduurende wetgevingstrajecten ooit — 13 jaar — door te maken. In uw woorden: "Voor de meeste SGP-standpun-

ten geldt dat we daar al meer dan 100 jaar aan trekken. Dit wetsvoorstel noemen wij binnen onze partij een bliksemactie."

(Hilariteit)

De voorzitter:

En zo is alles relatief.

Op de SGP-fractiekamer staat een schaakbord, waarop u speelde tegen uw fractievoorzitter. Ik heb zelf ooit een zet mogen doen, maar ik stond meteen schaakmat. In die denksport duren partijen soms ook veel langer dan bij de gemiddelde veldsport. Net zoals sommige debatten. Schaakgrootmeester Kasparov zei eens: "Schaken is het leven in het klein. Schaken is worstelen, schaken is vechten." Dat is natuurlijk net zo in de politiek.

Mevrouw Faber.

Vorige week zat u nog op deze plek op het rostrum als mijn vervanger. U zei toen voor aanvang tegen de Griffier dat u nog één keer ging vlammen, in deze Kamer neem ik aan. En precies dat is wat u de afgelopen twaalfeneenhalf jaar als lid van de Eerste Kamer eigenlijk altijd deed: vlammen. De ene keer genoot de rest van de Kamer daar wat meer van dan de andere keer.

(Hilariteit)

De voorzitter:

Zo werd er hardop gelachen toen u tijdens uw laatste plenaire bijdrage — dat was twee weken geleden — zei dat het niet uw maidenspeech was, maar uw "oudewijven-speech".

Op andere momenten vormde zich een rij bij de interruptiemicrofoon als leden het niet eens waren met uw woorden of, beter gezegd, uw woordkeus. Ik heb daar zelf ook wel eens iets van gezegd. Niet altijd werden we het eens — u en ik — maar wat ik altijd zeer heb gewaardeerd, is dat onze onderlinge relatie er totaal niet onder heeft geleden. Het kenmerkt uw professionaliteit.

U heeft natuurlijk wel uw maidenspeech gehouden: op 13 december 2011, om precies te zijn, op één dag na twaalf jaar geleden. Uw maidenspeech hield u bij het initiatiefvoorstel-Thieme over verplichte bedwelming bij ritueel slachten. Aan het maandblad Kamerbode vertelde u hoe u zich had voorbereid. Ik citeer: "In het begin is het vooral inlezen en wetenschappelijke rapporten doorspitten. En daarna is het een kwestie van schrijven en aanscherpen."

Dat typeert uw manier van werken: altijd tot in de puntjes voorbereid en tot de tanden toe bewapend met rapporten en feiten. Overigens sprak u in uw maidenspeech steun uit voor het voorstel, omdat u als slagersdochter van dichtbij het leed had gezien dat dieren wordt aangedaan bij onverdoofd slachten en, zoals u zei, "dit gezien de voorhanden zijnde technieken niet meer van deze tijd is".

U diende de afgelopen jaren veel moties in, waarvan een aantal met succes. Het resultaat van één motie wil ik vandaag niet onvermeld laten, vooral ook omdat dat bijzonder

zichtbaar is, namelijk de komst van de Nederlandse vlag in deze zaal. En bij de driekleur is het niet gebleven. Dat is dus indirect ook aan u te danken.

(Hilariteit)

De voorzitter:

In 2014 werd u voorzitter van de PVV-fractie en nam u in die hoedanigheid deel aan de Algemene Politieke Beschouwingen. Vorig jaar deed u dat — naar wij nu weten — voor het laatst. Als ik uw inbrengen van die acht jaar teruglees, valt mij uw retoriek op. Die is in al die jaren even consequent als controversieel. Dat belooft wat aan de overkant. Wij wensen de nieuwe Voorzitter alvast sterkte!

(Hilariteit)

De voorzitter:

Tot slot, mevrouw Faber, wil ik nog graag dit kwijt: mijn speech klopt!

Beste Marjolein en Diederik,

Ik wens jullie — ik weet zeker dat ik namens alle collega's hier en alle medewerkers van de Griffie spreek — alle goeds toe in de Tweede Kamer.

Ik zal de leden zo dadelijk de gelegenheid geven om afscheid van jullie te nemen nadat jullie opvolgers, de heer Van Kesteren en de heer De Vries, geïnstalleerd zijn. Maar voor nu graag al een applausje voor jullie allebei.

(Applaus)